Voornamen in Limburg

Gerrit Bloothooft

Universiteit Utrecht
g.bloothooft@uu.nl

Universiteit Utrecht

naamkunde

- wat is de oorspronkelijk betekenis van een naam
  - persoonsnamen
  - aardrijkskundige namen
  - bedrijfsnamen, productnamen
  - …
- wat is de maatschappelijke rol van een naam

persoonsnamen

- deel van onze identiteit
- kerngegeven in (historische) administratie

  > er wordt heel veel op namen gezocht

- verknoopt met tradities en taal
- sociaal-cultureel-ekonomische reflectie

onderwerpen vandaag

voornamen:

- algemene tendenzen (populariteit door de jaren heen)
- specifiek Limburgse namen
- meernamigheid
- *Maria*
- sociale differentiatie

onze voornamenvoorraad

- Germaanse naamgeving
  - tweeledig (*ger* + *hard*)
  - mannelijke en vrouwelijk woorden (2e positie bepalend)
- Christelijke naamgeving
  - na jaar 1000 heel geleidelijk ingevoerd
  - bijbelse personen en heiligen

namenbanken

- gebaseerd op *bevolkingsbrede* selecties uit de gemeentelijke basisadministratie

- voornamen 2010 (2011,2012)
- familienamen 2007

de Nederlandse voornamenbank

Nederlandse Voornamenbank

Voornaam is gelijk aan Zoek!

De Nederlandse Voornamen Databank geeft informatie over 500.000 verschillende officiële voornamen die in Nederland voorkomen. Het bestand is gebaseerd op de voornamen die als eerste naam en/of als volgnaam op 1 januari 2011 bij de Gemeentelijke Basisadministratie geregistreerd waren, aangevuld met recentere eerste voornamen die verkregen zijn van de Sociale Verzekeringsbank. Daarnaast zijn er een aantal voornamen opgenomen die genoemd worden in de Prisma Voornamen (samengesteld door J. van der Schaar, bewerkt door Doreen Gerritzen), maar niet meer in Nederland gedragen worden.

Voor veel namen vindt u de jaarlijkse populariteit sinds 1880 en een verspreidingskaart. Bij circa 20.000 voornamen is een naamsverklaring te vinden. [Lees meer] [Veelgestelde vragen]

Doreen Gerritzen, redactie naamsverklaringen
Gerrit Bloothooft (Universiteit Utrecht), coördinator GBA
Matthijs Brouwer, programmeur
Jan Pieter Kunst, applicatiebijdragen

Contact: gtg@meertens.knaw.nl

voornamen

- eerste naam en volgnamen
- geboorteplaats en geboortejaar

- 22 miljoen personen (1,4 miljoen Limburg)
  - 16 miljoen in 2011
  - 2 miljoen overleden 1994-2011
  - 4 miljoen overleden voor 1994 (gereconstrueerd)

de Nederlandse voornamenbank

bekijk www.meertens.knaw.nl/nvb

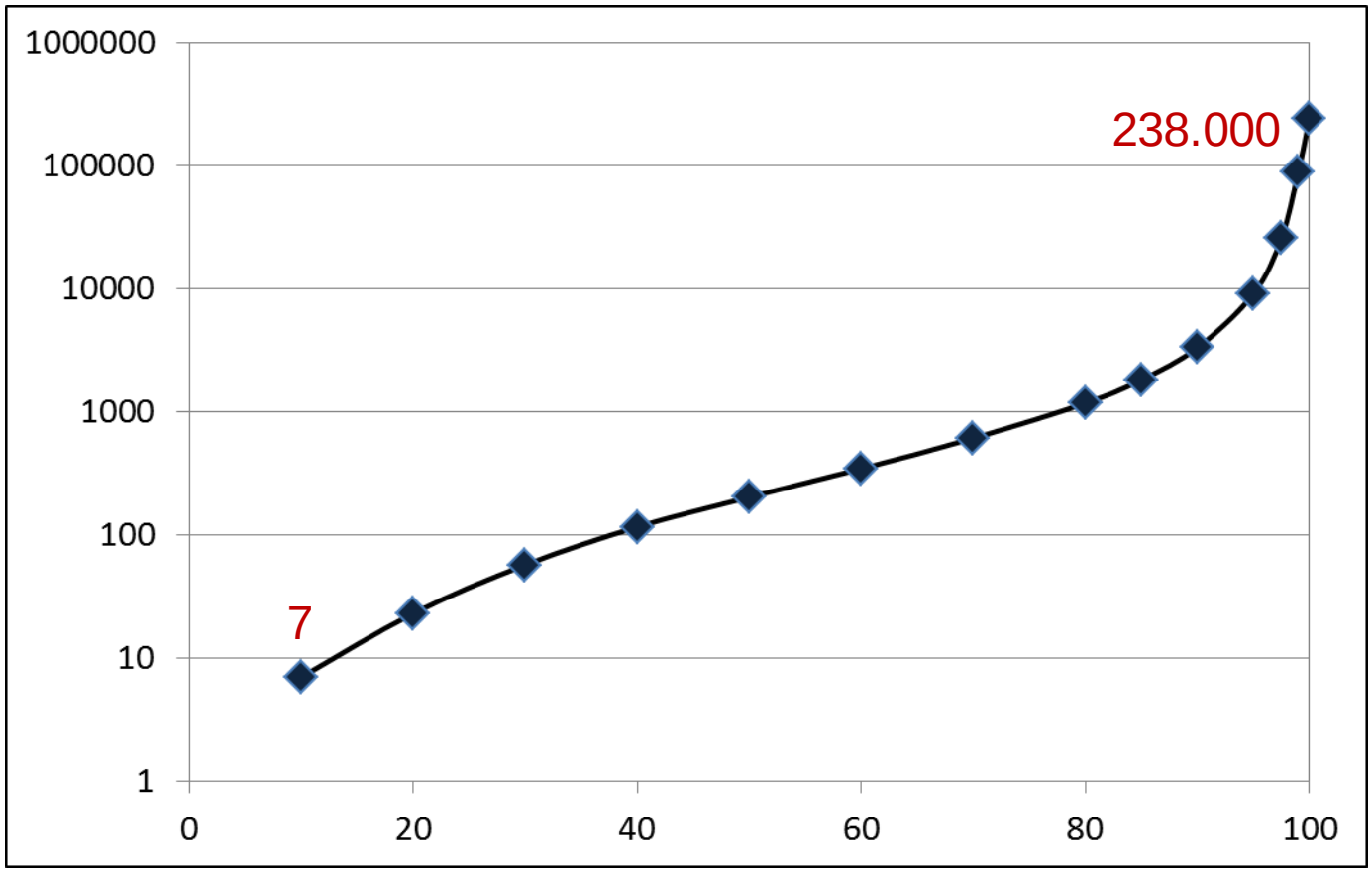
- voornaam
  - 500.000 verschillende (enkele)
- aantal naamdragers in 2010
- verspreiding van geboorteplaatsen
- populariteit vanaf 1880
- naamsverklaring beperkt

500.000 verschillende voornamen

- de helft maar 1x gedragen
- de helft alleen als eerste naam
- voornamen komen uit veel culturen
- beperkt aantal namen worden door heel veel mensen gedragen
- 51.600 voornamen in Limburg

hoeveel (eerste) voornamen zijn er nodig?

aantal namen

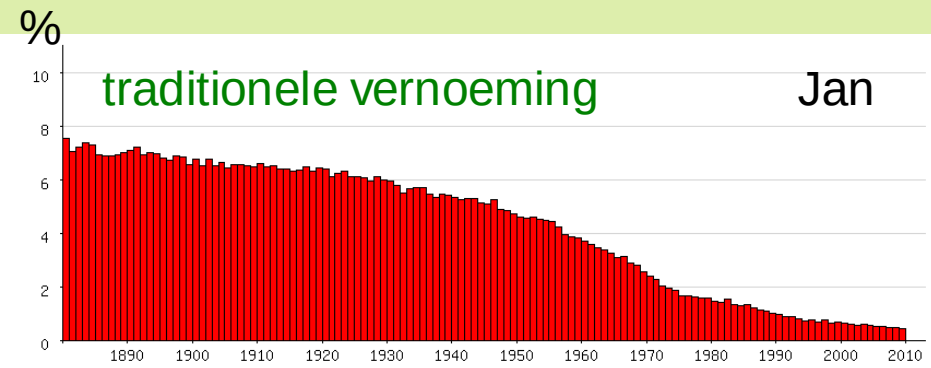
percentage van de bevolking

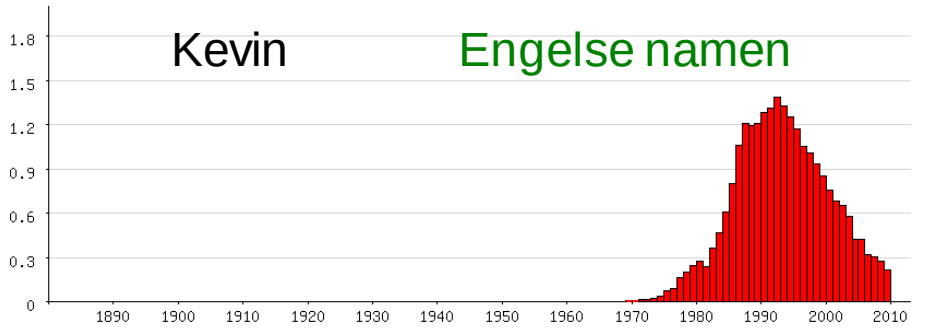
een voornamenrevolutie in de 20e eeuw

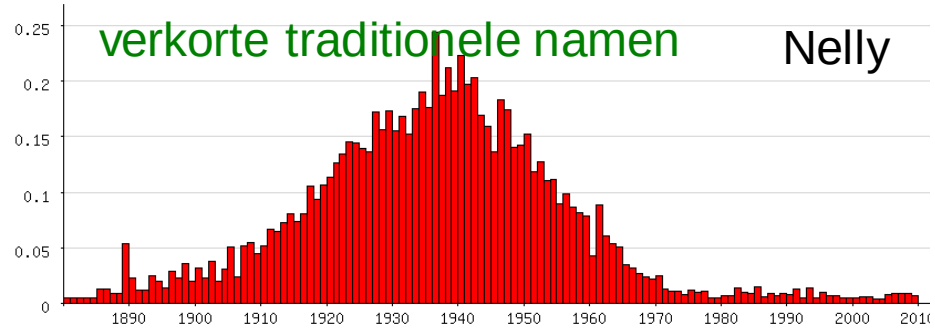
van vernoeming naar mode

- vernoeming naar grootouders in eerste naam,..
  - losgelaten in de loop van de 20e eeuw
  - maar toch nog wel in volgnaam
- vrijheid voor ouders
  - modeverschijnsel
  - keuze in overeenstemming met sociale omgeving

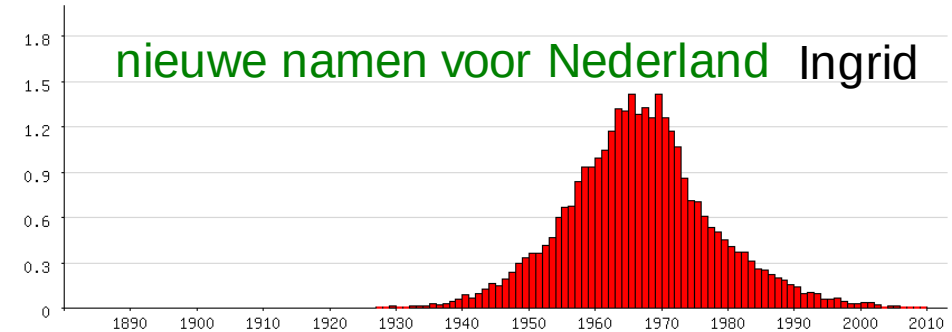
van traditie naar mode

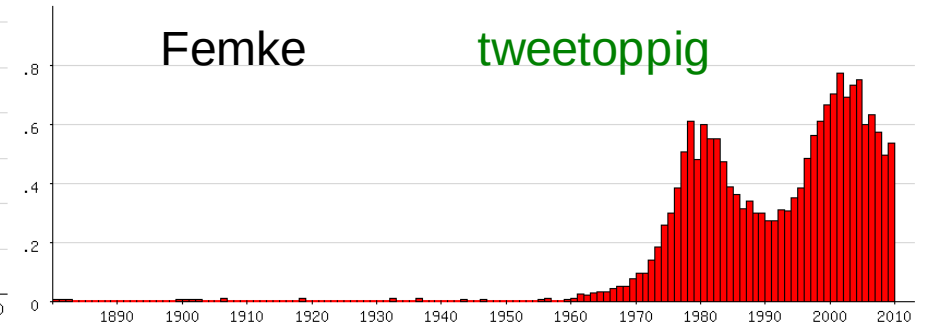

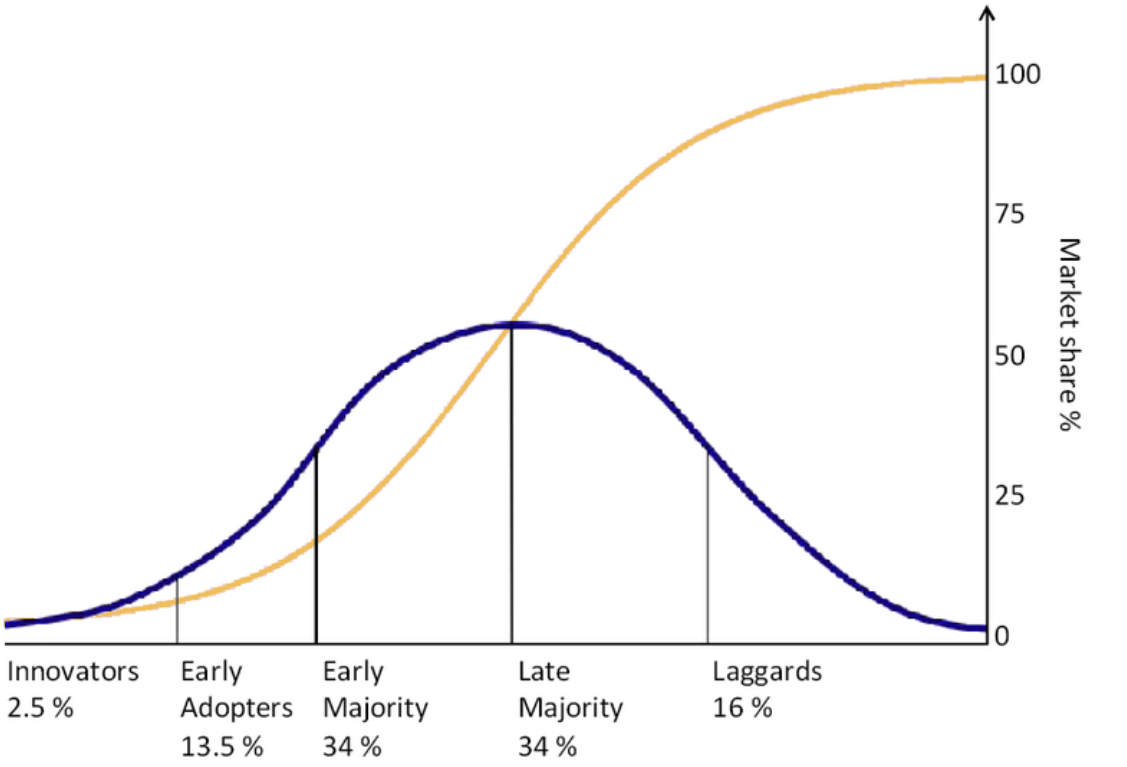

1880 1920 1960 2010 1880 1920 1960 2010

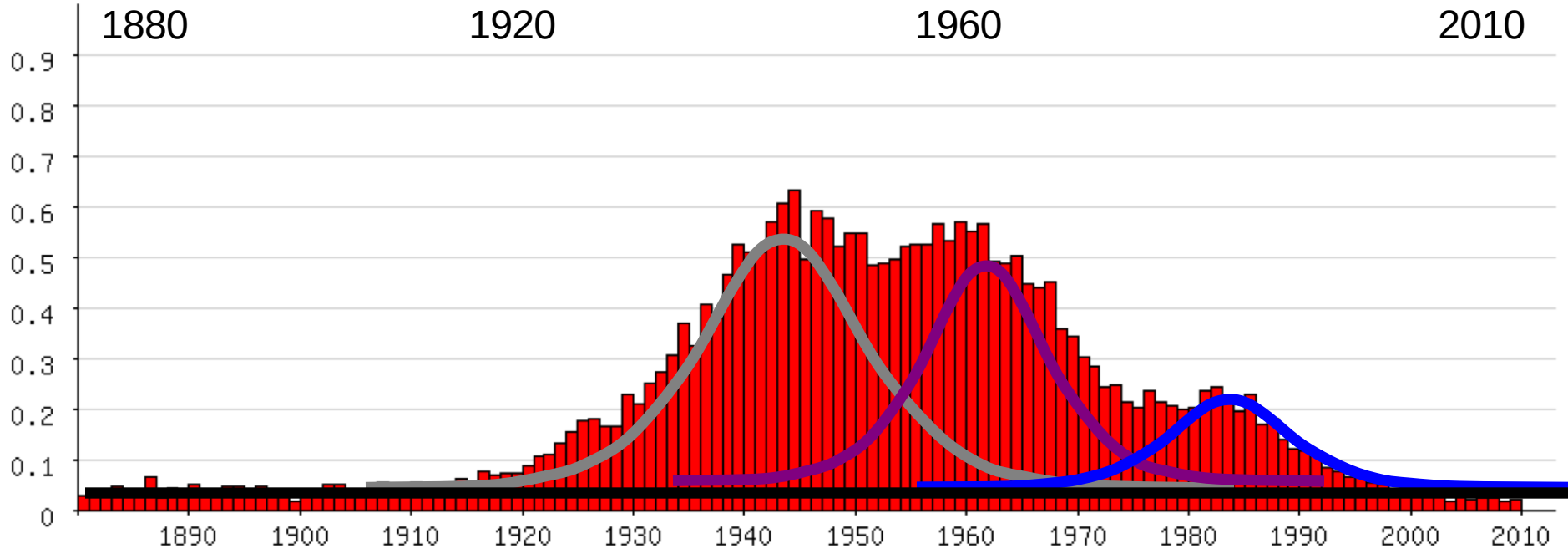
Universiteit Utrecht

innovatie en verspreiding

(Rogers, 1964)

complexe populariteit van *Hans*

- basislijn
- model pieken in 1944, 1962, 1985
- verschillende sociale klassen? (kunnen we niet aantonen)

populaire eerste mannennamen in Limburg

	2000/10	1970/80	1950/60	1860/70
1	Daan	Johannes	Johannes	Peter
2	Sem	Patrick	Peter	Joannes
3	Lars	Maurice	Wilhelmus	Johannes
4	Max	Marcel	Hubertus	Jan-Albert
5	Lucas	Roger	Joseph	Pieter
6	Bram	Pascal	Gerardus	Jacobus
7	Stan	Roy	Franciscus	Hendrik
8	Tom	Marco	Henricus	Willem
9	Milan	Jeroen	Petrus	Hubertus
10	Finn	Richard	Jacobus	Jan-Baptist

populaire eerste vrouwennamen in Limburg

	2000/10	1970/80	1950/60	1860/70
1	Sanne	Maria	Maria	Maria
2	Maud	Monique	Anna	Anna
3	Fleur	Sandra	Elisabeth	Johanna
4	Femke	Nicole	Johanna	Petronella
5	Lotte	Bianca	Catharina	Catharina
6	Britt	Wendy	Wilhelmina	Elisabeth
7	Lisa	Chantale	Gertruda	Gertrudis
8	Lynn	Esther	Petronella	Joanna
9	Demi	Claudia	Hubertina	Helena
10	Anne	Cindy	Josephina	Wilhelmina

populaire mannen volgnamen in Limburg

	2000/10	1920/30	1860/70
1	Johannes	Hubertus	Hubertus
2	Maria	Johannes	Hubert-Jan
3	Gerardus	Gerardus	Joseph
4	Hubertus	Joseph	Mathijs
5	Petrus	Marie	Josef
6	Wilhelmus	Jozef	Hendrik
7	Franciscus	Wilhelmus	Johannes
8	Peter	Antonius	Willem
9	Antonius	Maria	Joannes
10	Jacobus	Hubert-Jan	Wilhelmus

populaire vrouwen volgnamen in Limburg

	2000/10	1920/30	1860/70
1	Maria	Maria	Hubertina
2	Johanna	Hubertina	Maria
3	Anna	Johanna	Catharina
4	Elisabeth	Catharina	Elisabeth
5	Wilhelmina	Elisabeth	Gertrudis
6	Catharina	Josephina	Anna
7	Petronella	Wilhelmina	Helena
8	Helena	Gerarda	Huberta
9	Gertruda	Petronella	Josephina
10	Hubertina	Gertruda	Petronella

naamgroepen

- welke namen worden vaak samen in een gezin gevonden?

broers van *Maria*:

naam	frequentie (%)
Johannes	6,17
Cornelis	3,21
Jan	2,51
Petrus	1,85
Willem	1,70
Hendrik	1,65
Pieter	1,53
Marinus	1,49
Gerrit	1,47
Martinus	1,20

meeste samenhang n>10.000

naampaar	aantrekking
Lars, Niels	4,59
Martijn, Jeroen	4,52
Bas, Tom	4,38
Maarten, Wouter	3,95
Martijn, Sander	3,46
Bas, Tim	3,25
Mike, Roy	3,22
Daan, Koen	3,14
Mike, Nick	3,03
David, Ruben	3,01

14 hoofdgroepen

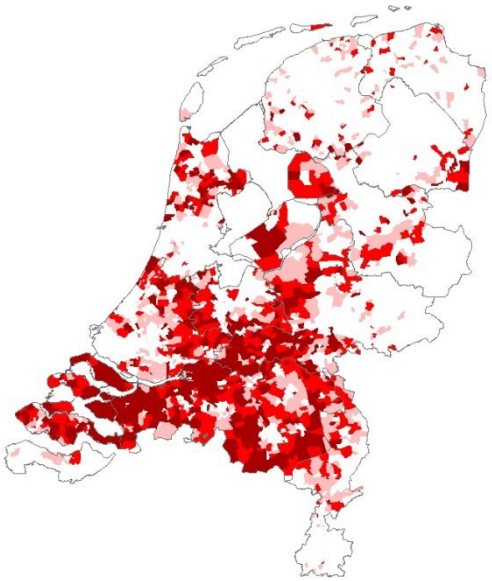
- Traditioneel (protestants **Jan**, katholiek **Johannes**)
- Voormodern Nederlands (top ~1990 **Mark**)
- Modern Nederlands (kort **Tim**)
- Oudtestamentisch (**Daniël**)
- Fries (**Jelle**)
- Elite (**Charlotte**, natuur **Amber**)
- Frans (lang **Dominique**, kort **Beau**)
- Gemengd (Skandinavisch **Niels**)
- Modern (kort **Puck**)
- Engels (lang **Michael**, kort **Nick**, -y **Nicky**)
- Italiaans/Spaans (**Lorenzo**, **Diego**)
- Arabisch 1&2 (‘trad.’ **Mohamed**, ‘modern’ **Yassine**)
- Turks (**Merve**)

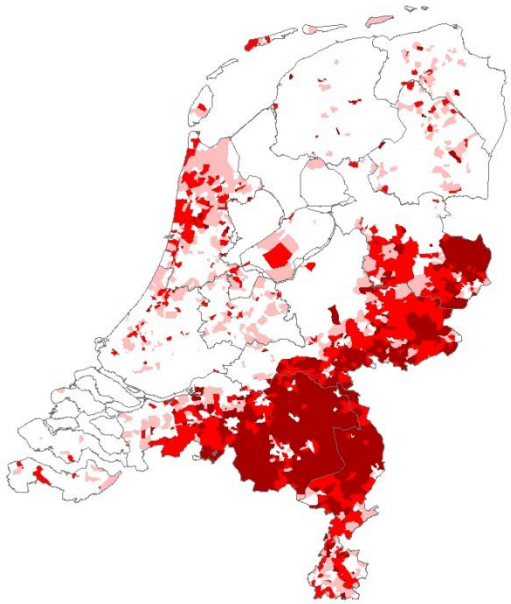
specifiek voor katholieken

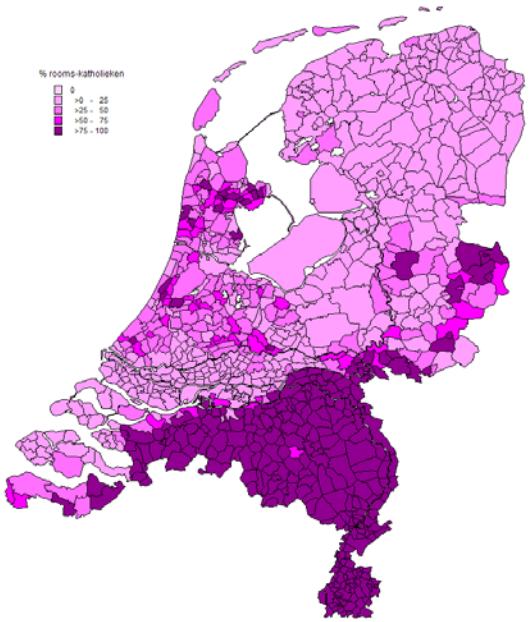
traditionele namen (latijnse vorm) (*Wilhelmus, Wilhelmina*)

korte Nederlandse namen (*Anne, Bart*)

katholiek geloof

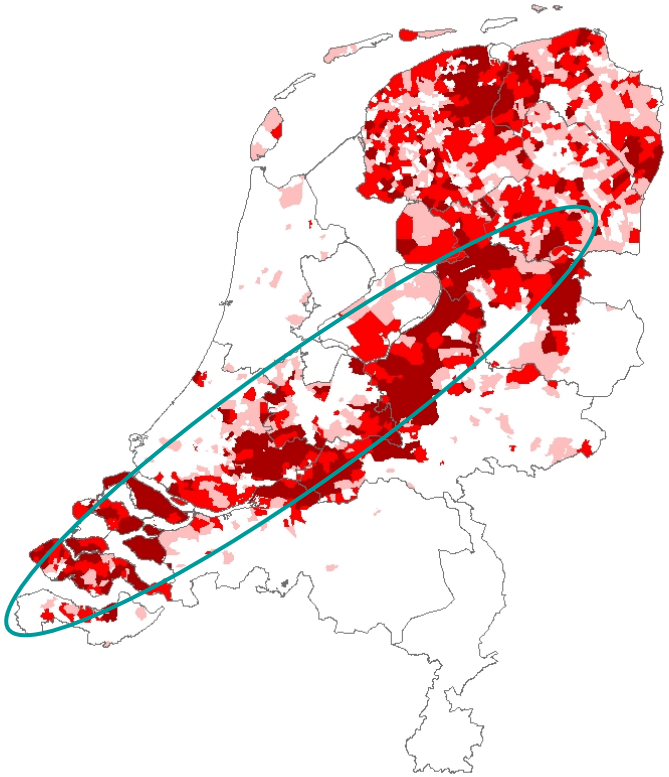

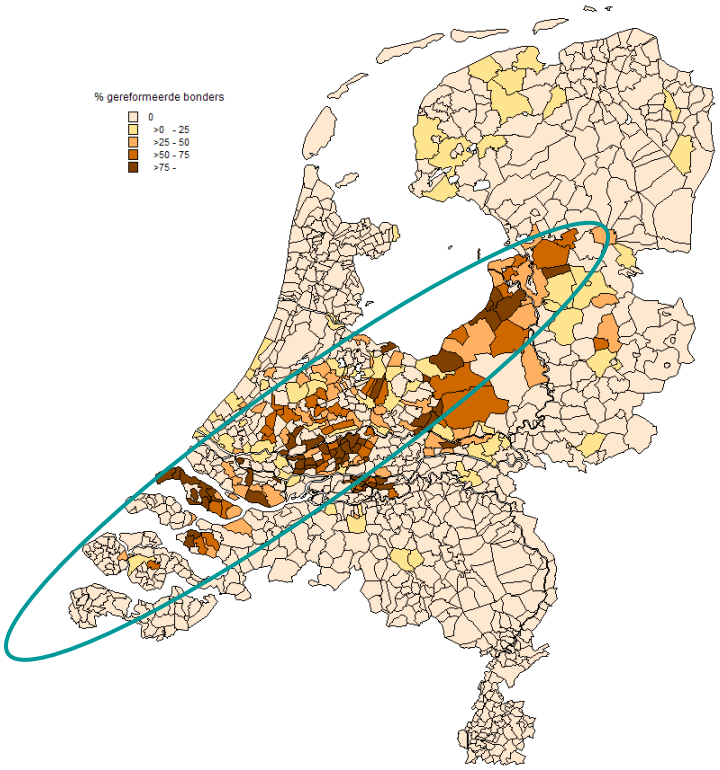

bible belt

traditionele Nederlandse namen
(Klaas, Trijntje)

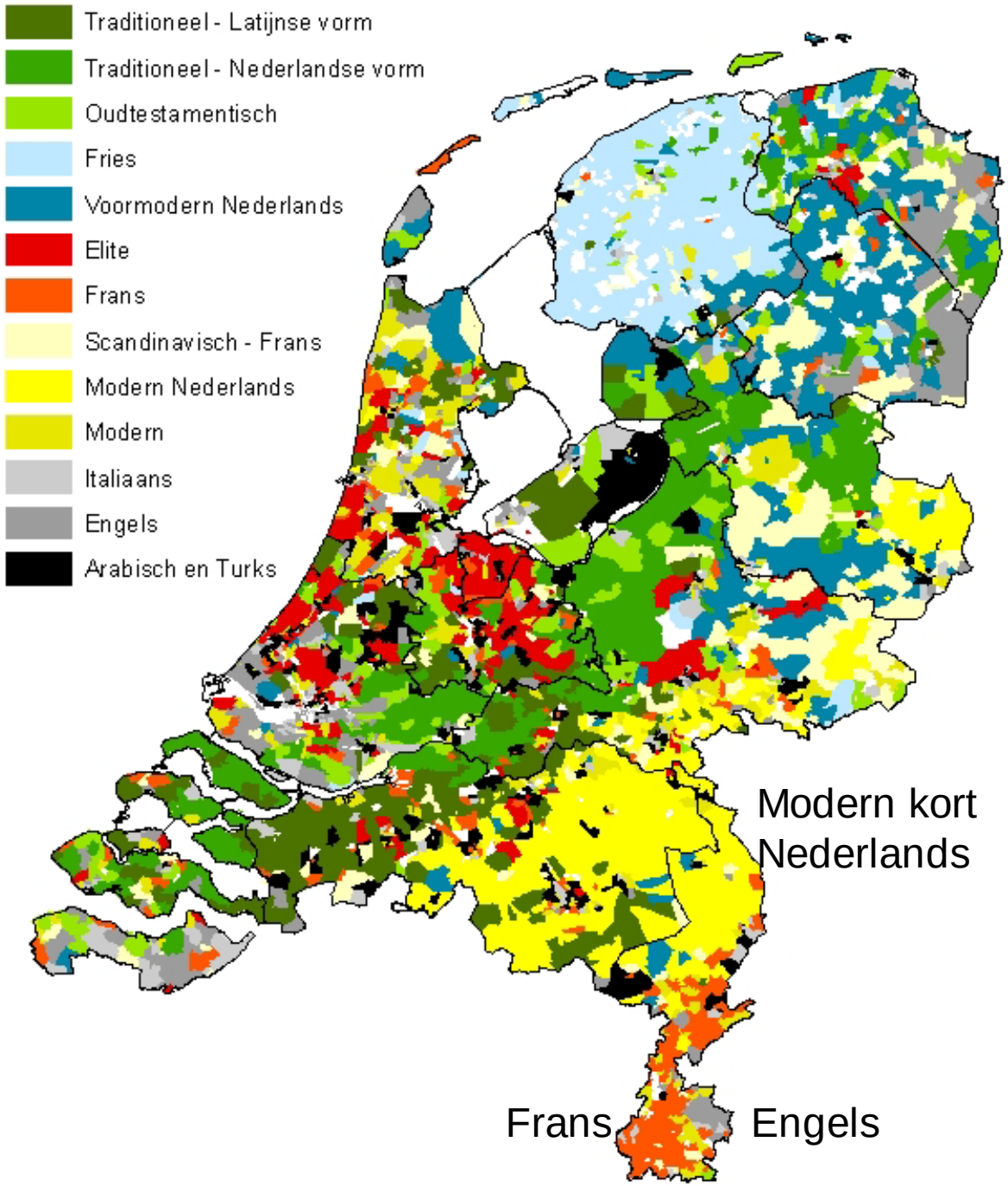

strenge protestanten

voornamen kaart

kenmerkende naamgroep
per postcode gebied

Universiteit Utrecht

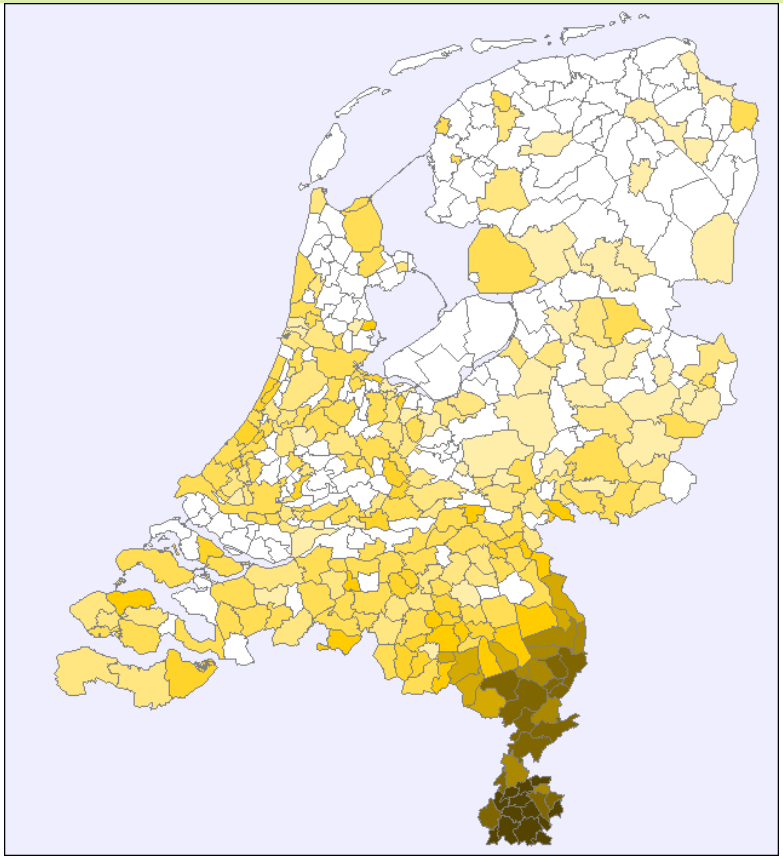
typisch Limburgse voornamen

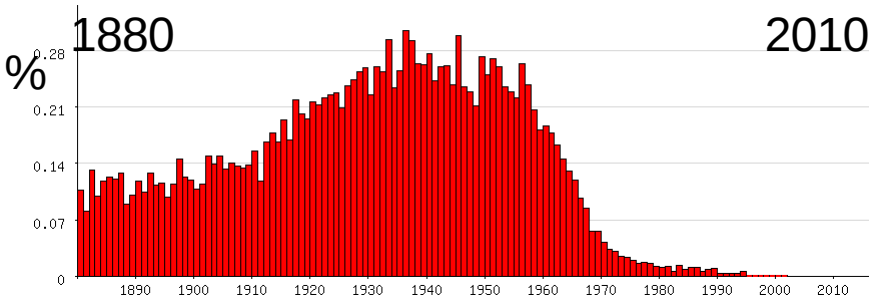
- Woordenboek van voornamen (vd Schaar) en namen die relatief veel voorkomen in Limburg

- maar…
  verschil tussen geboortenaam (doopnaam) en roepnaam
  - heel veel Limburgse roepnamen (met dialect invloed) staan in die vorm niet of bijna niet in de GBA geregistreerd

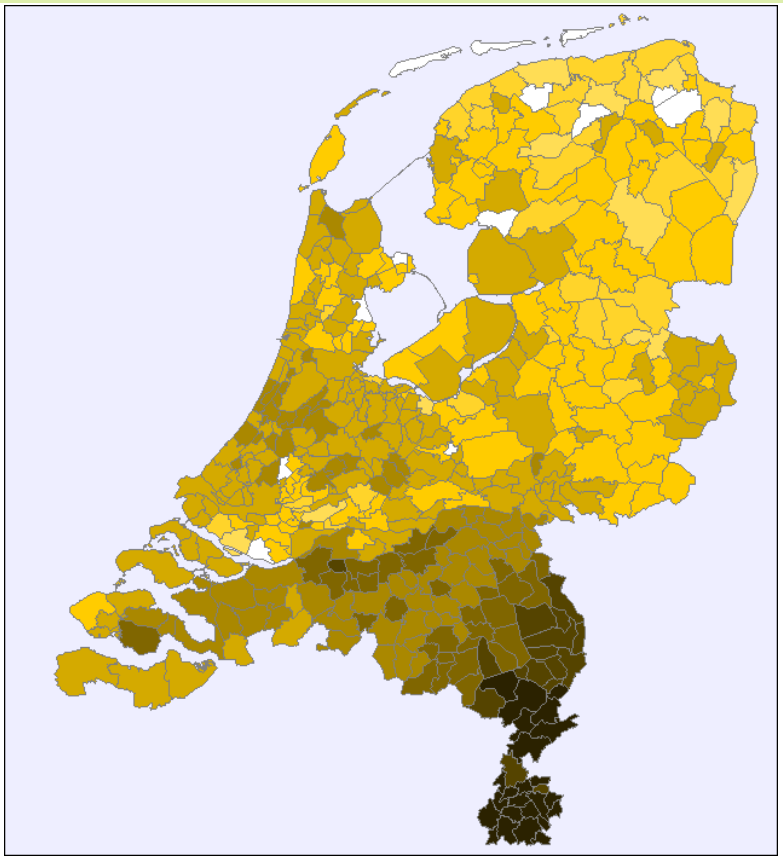
volgnaam

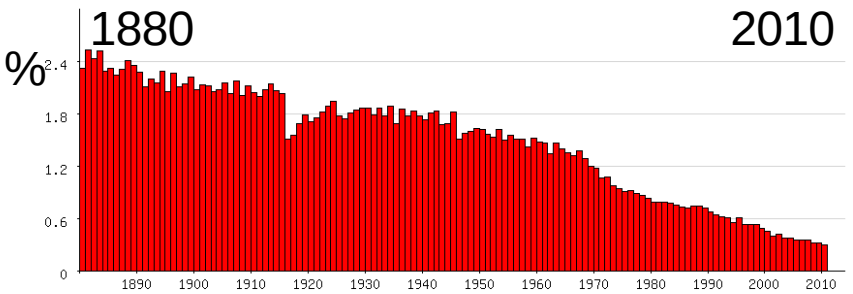
Hubertina/e

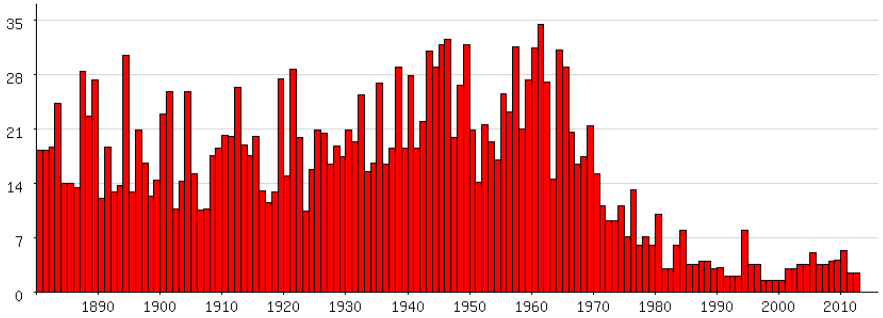

Hubert(us), Hubrecht

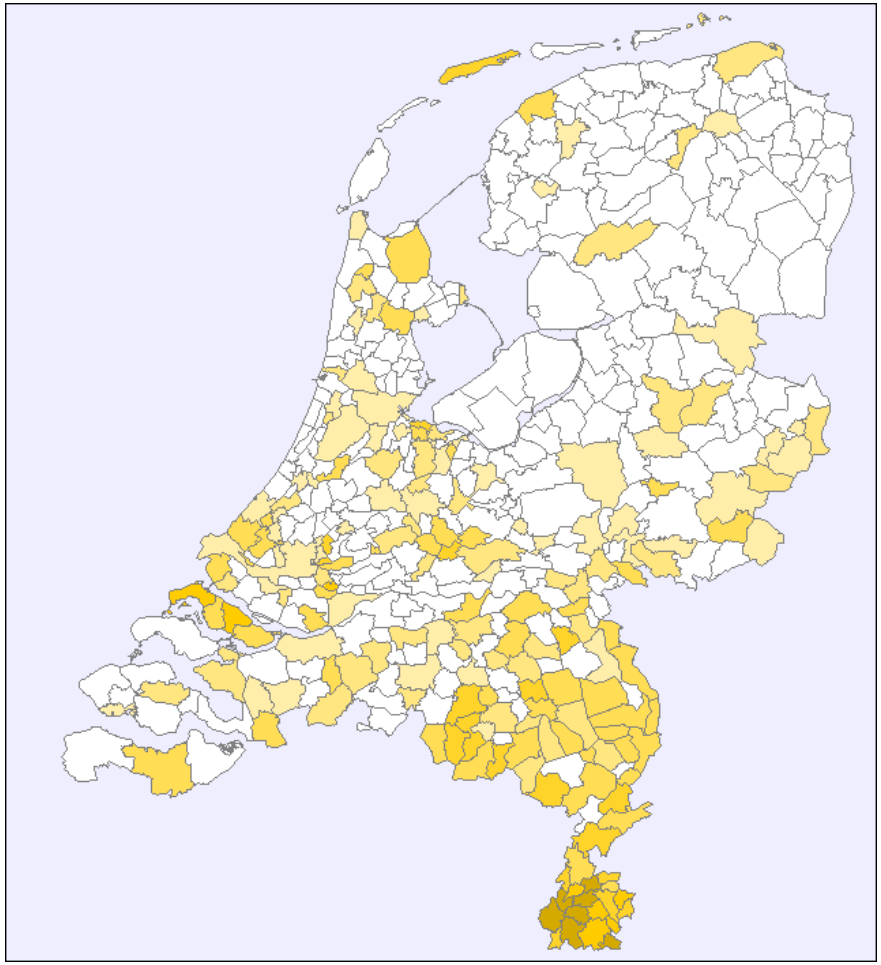

Servaas / Servatius

1880 1950 2010

In totaal 1000 naamdragers,
merendeel 40+

mannen

rood: 10+, **rood**: 100+

Aegidius	Gied, Sjiel
Alfons	Funs
Christiaan	Chrit, Chrétien
Cyril	**Cyriel** en varianten
Dieudonné	**Dieudonné**
Francisus	**Frens** (ook Drenthe)
Gerard	Grad, Sjra, Sjraar
Hendrik	Driek, Harie, Hen
Hubrecht	**Hubertus, Hubrecht**, **Hubert**, Baer, Baerke,Bèr, Bèrke
Jacob	Keube, Keup
Johannes	Hennes, Sjang, Sjeng, Jang, Jeng
Jozef	**Joep**, **Sjef**, Sef, Sefke, Sjo, Jeu
Jules	**Jules**, **Juul**, Sjuul
Karel	Sjarel
Laurentius	Lins
Leo	Lei

mannen

rood: 10+, **rood**: 100+

Lodewijk	Wiet
Herman	Maan
Amand	Mang
Mattheus	**Tjeu**, Teike,Tei
Nicolaas	Colla, Nil
Petrus	**Peer**, **Pierre**, Peet, Pie, Pit, Piëer
Rafaël	**Raf**, Rafke
Servatius	**Servatius**, **Servaas**, Servé, Servie
Theodorus	Thei
Thomas	Thoom
Toussaint	Toussaint
Lodewijk	Wieke
Wiro	Wiro (NL)
Wilhelm	Wiel
Winand	Winand
Xaverius	Xaverius

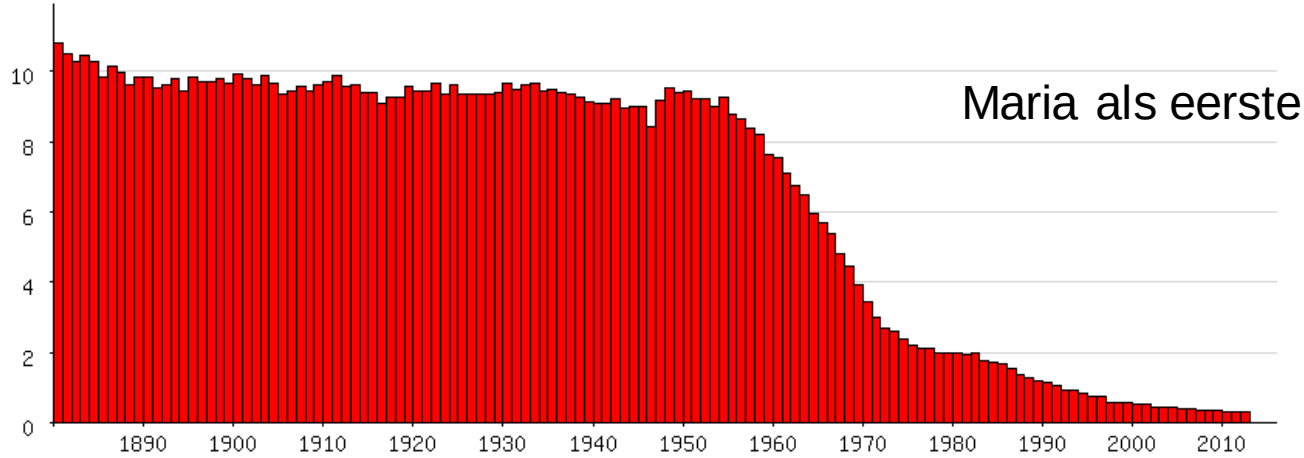
vrouwen

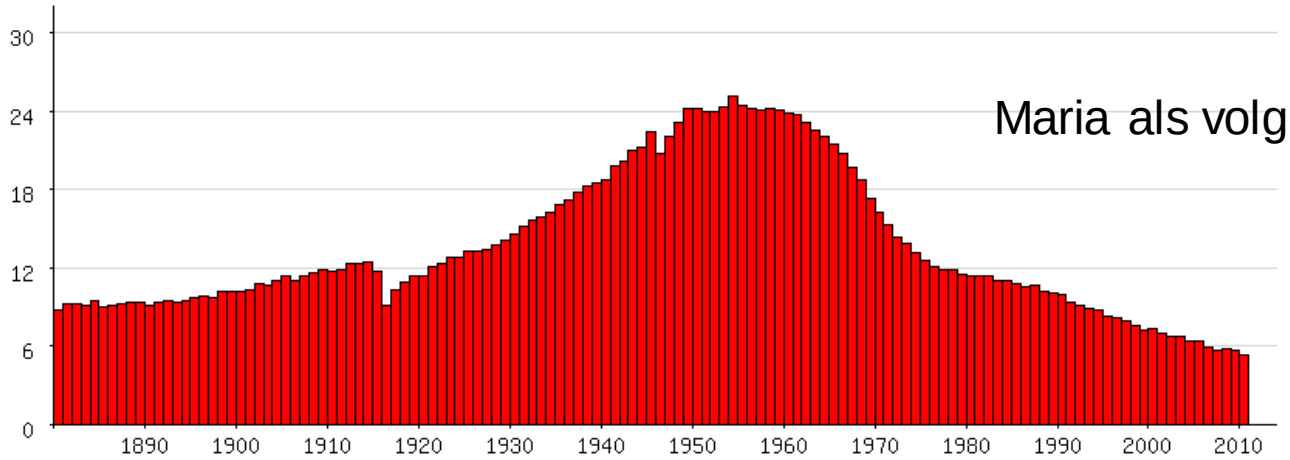
rood: 10+, **rood**: 100+

Aldegonda	**Aldegonda**
Hubertine	Bertin
Berta	Bertineke
Catharina	Tinneke, Triene, Trienet, Trinke
Clara	Claarke
Clemens	Mang
Gertrudis	**Gertrudis, Gertruda**
Goretti	Goretti
Geertruida	Truke
Hubrecht	**Hubertina**, **Hubertine**, Hubertien, Tien, Tynni
Jozef	**Jozefina**
Jules	**Sjuul**, **Juul**, Sjuulke, Juulke
Mathilde	Mechtilda, Mechtildis
Maria	**Marionne**, Mrieke
Odilia	**Odilia**
Rafaël	**Rafke**
Winand	Nans
Waltrudis	Trautje

Maria als eerste naam / volgnaam voor vrouwen (NL)

percentage

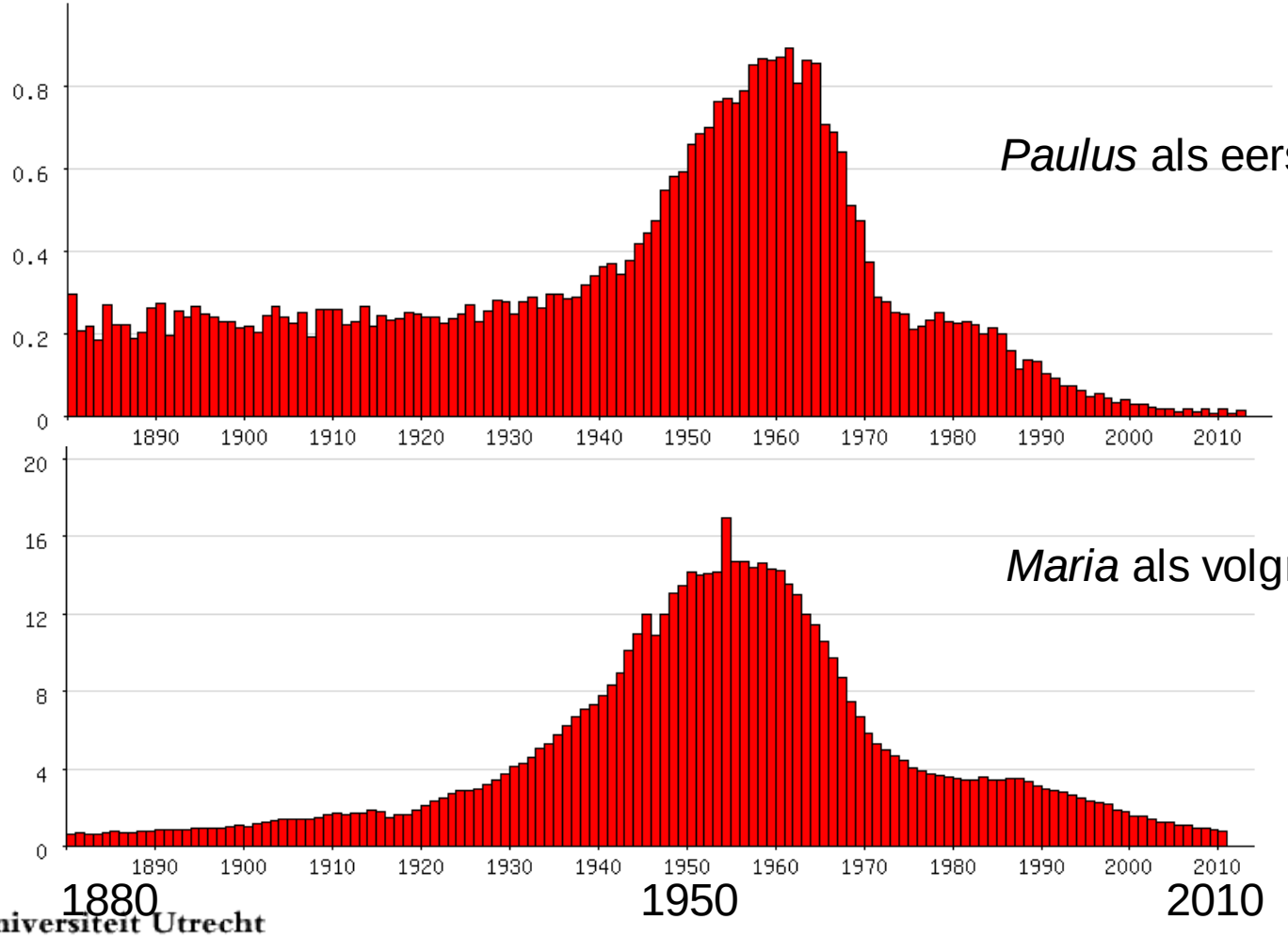

1880 1950 2010

Universiteit Utrecht

Paulus als eerste naam en *Maria* als volgnaam voor mannen (NL)

percentage

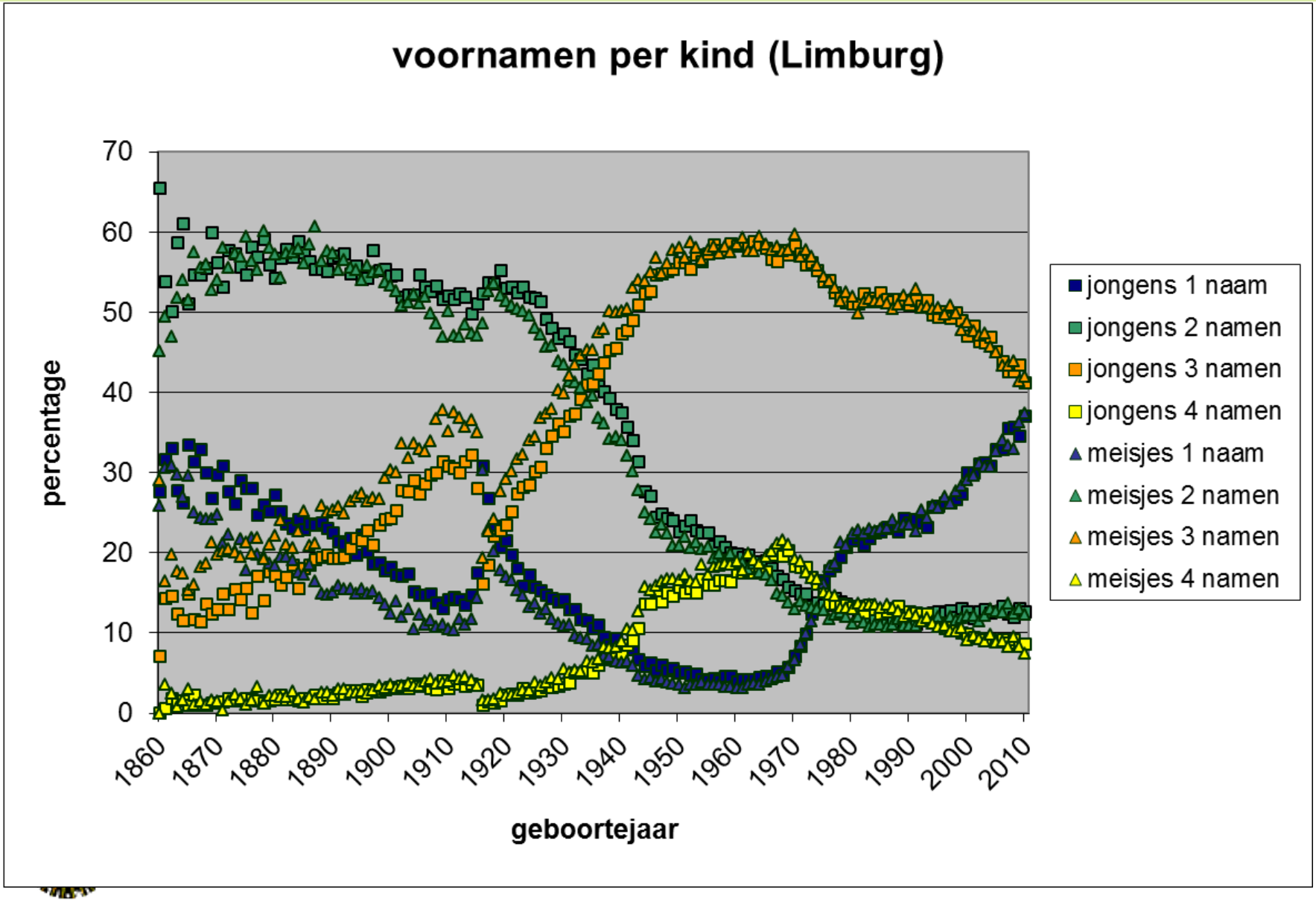

Universiteit Utrecht

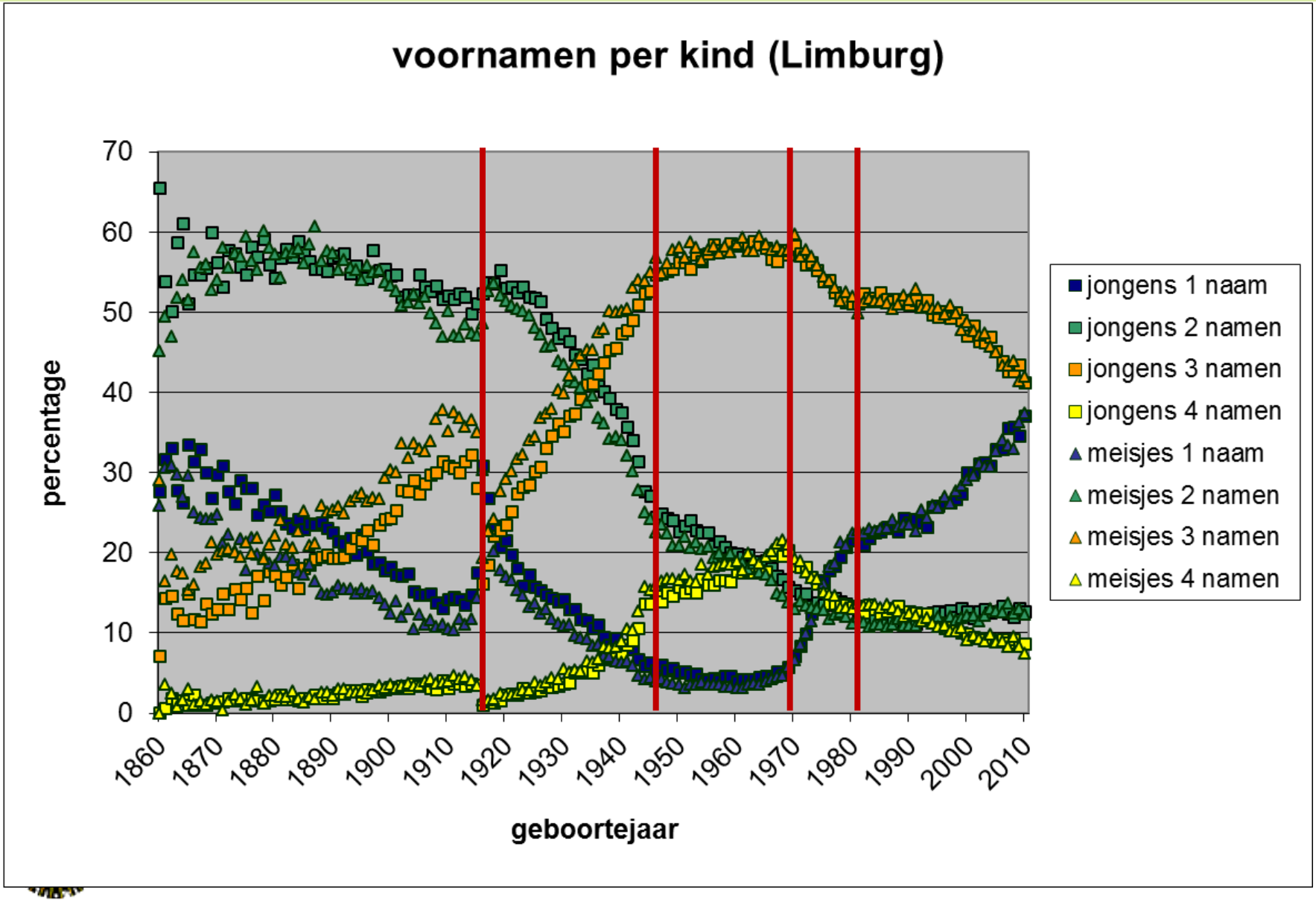
meerdere voornamen

vragen:

- is dat in de loop der tijd veranderd?
- 1 – 4+ namen
- welke rol heeft *Maria* daarbij?

voornamen per kind (Limburg)
percentage
70
60
50
40
30
20
10
0
1860
1870
1880
1890
1900
1910
1920
1930
1940
1950
1960
1970
1980
1990
2000
2010
geboortejaar
jongens 1 naam
jongens 2 namen
jongens 3 namen
jongens 4 namen
meisjes 1 naam
meisjes 2 namen
meisjes 3 namen
meisjes 4 namen

verschillende fasen

1915 - 1916

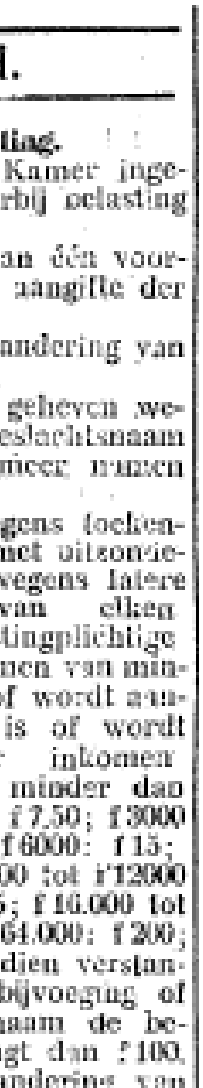
- 3 – namigen daalt van 35 naar 17 %
- 1 – namigen stijgt van 12 naar 30 %
- gevolgen zijn meer dan 10 jaar zichtbaar

wat is daar aan de hand?

voornamenbelasting!

wetsontwerp 1915

maar nooit ingevoerd!

Binnenland.

De Voornaam-belasting.

Thans is bij de Tweede Kamer ingediend het wetsontwerp, waarbij belasting geheven wordt wegens:

a. toekenning van meer dan één voornaam aan een kind bij de aangifte der geboorte.

b. latere bijvoeging of verandering van voornamen.

Evenzeer wordt belasting geheven wegens verandering van den geslachtsnaam of bijvoeging van een of meer namen aan den geslachtsnaam.

De belasting bedraagt wegens toekenning van elken voornaam, met uitzondering van den eersten, en wegens latere bijvoeging of verandering van elken voornaam; indien de belastingplichtige niet of naar een zuiver inkomen van minder dan duizend gulden is of wordt aangeslagen f 2,50; indien hij is of wordt aangeslagen naar een zuiver inkomen van: f 1000 of meer doch minder dan f 2000: f 5; f 2000 tot f 3000: f 7,50; f 3000 tot f 4000: f 10; f 4000 tot f 6000: f 15; f 6000 tot f 8000: f 22,50; f 8000 tot f 12000 f 35; f 12,000 tot f 16,000: f 55; f 16.000 tot f 32.000: f 100; f 32,000 tot f 64.000: f 200; f 64,000 of meer: f 400; met dien verstande, dat wegens de latere bijvoeging of verandering van een voornaam de belasting nooit minder bedraagt dan f 100.

De belasting wegens verandering van den geslachtsnaam of bijvoeging van een naam aan den geslachtsnaam bedraagt f 250, indien de belastingplichtige óf niet óf naar een zuiver inkomen van f 6000 of minder is of wordt aangeslagen, en f 25 meer voor elke gehele som van f 1000, waarmee het zuivere inkomen, waarvan de belastingplichtige is of wordt aangeslagen, f 6000 te boven gaat. Zij bedraagt echter in geen geval meer dan f 1000.

Voor de toepassing van deze wet wordt:

a. een voornaam bestaande uit de samenvoeging van twee of meer deelen, die elk op zichzelf een gangbaren voornaam vormen, beschouwd evenveel voornamen te vormen als het aantal dier deelen bedraagt, en

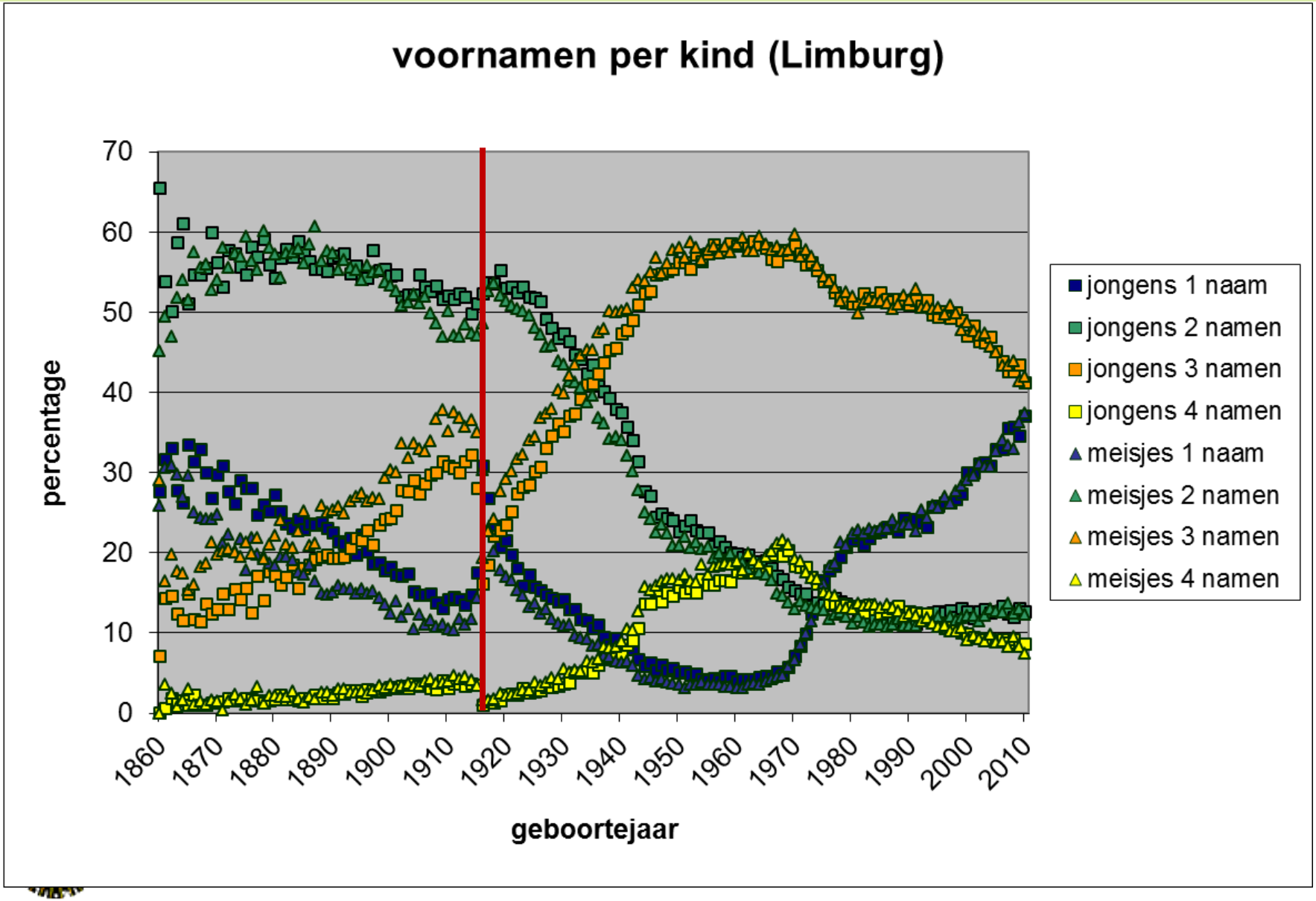
b. een voornaam, bestaande uit meer dan twaalf letters beschouwd twee voornamen te vormen.

De wet treedt in werking op 1 Mei 1917.

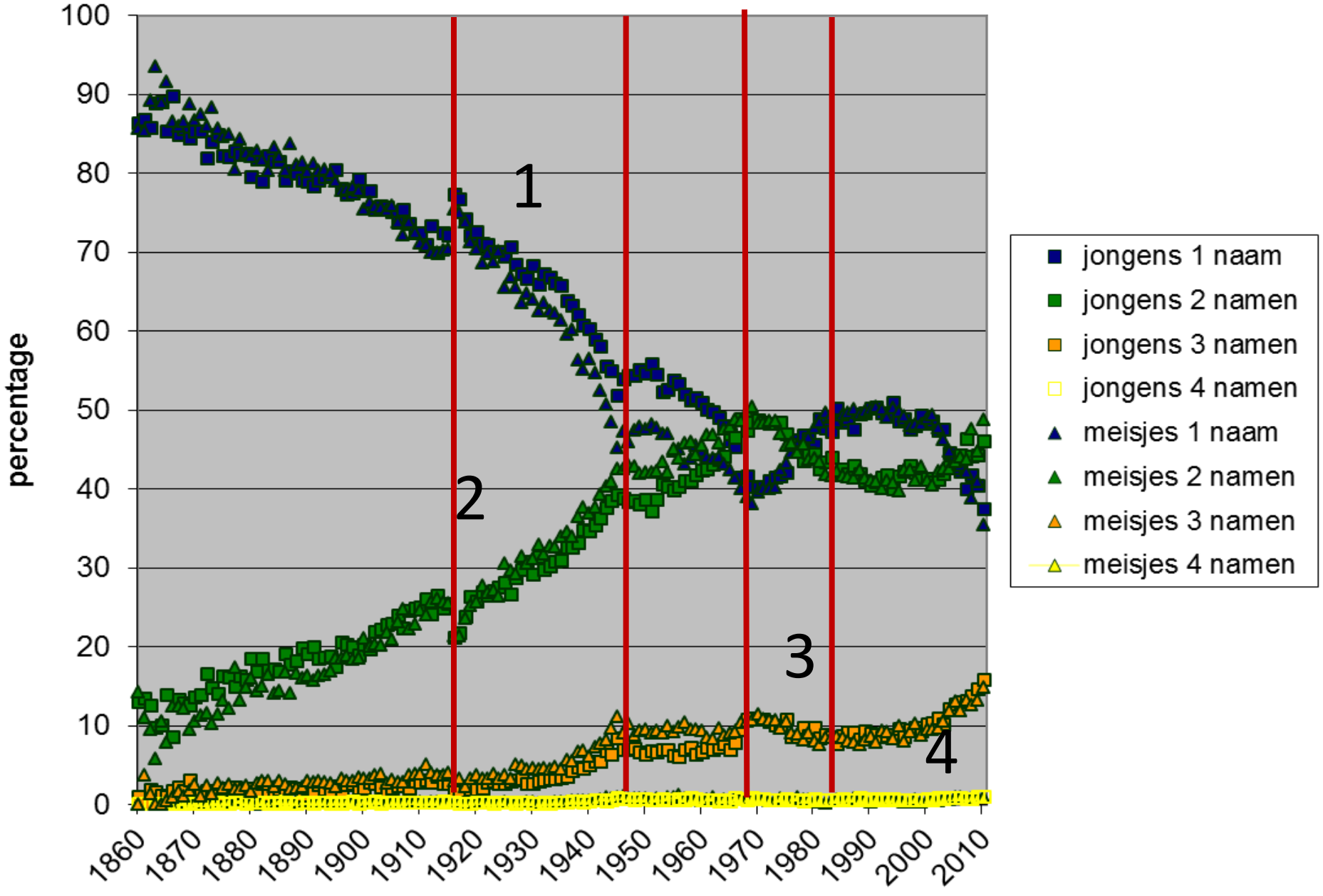
Voorzichtigheidshalve wordt de opbrengst niet hooger geraamd dan een half millioen.

Universiteit Utrecht

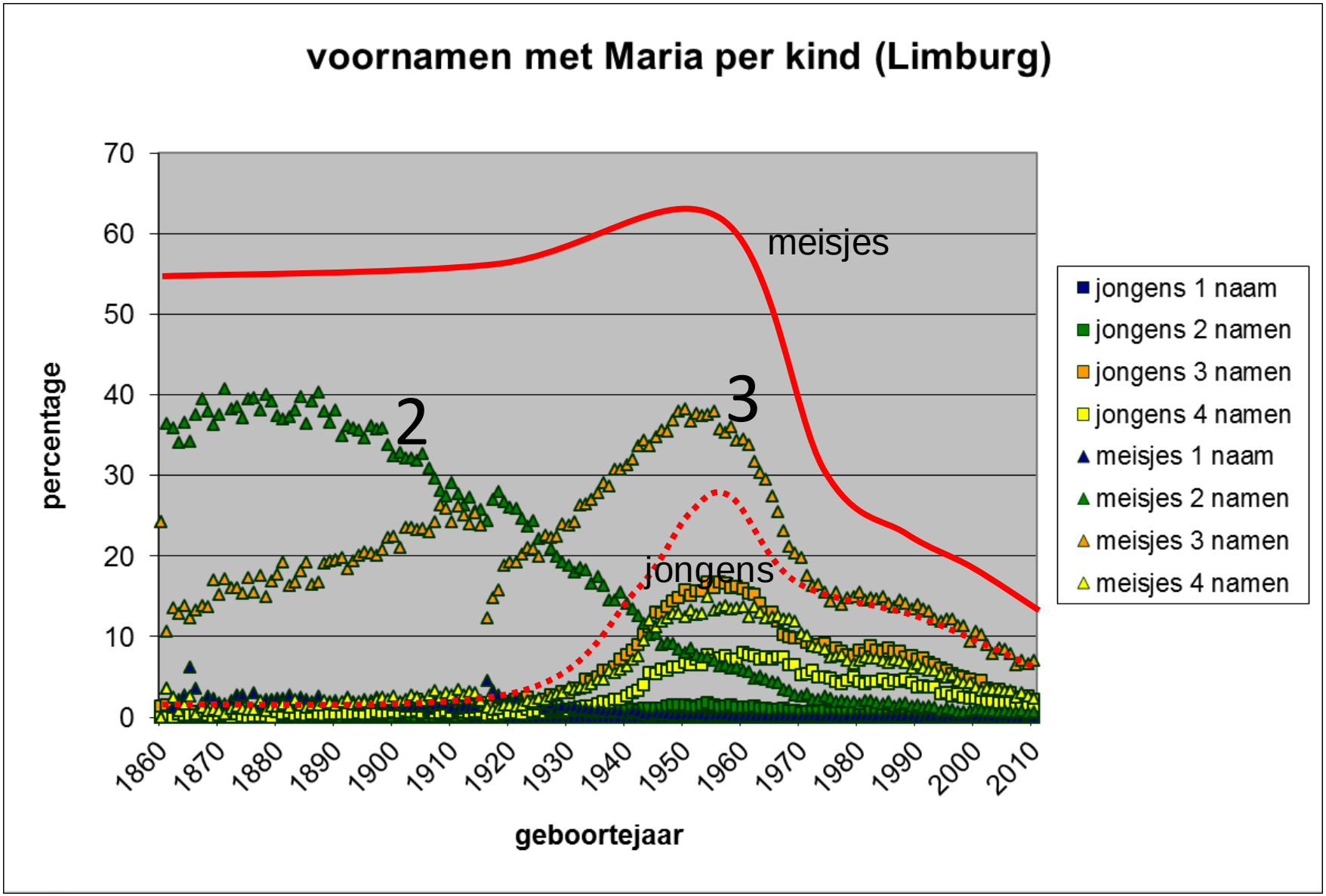
wetsontwerp voornamenbelasting

voornamen per kind (Groningen)

Maria

voornamen met Maria per kind (Limburg)
percentage
70
60
50
40
30
20
10
0
1860
1870
1880
1890
1900
1910
1920
1930
1940
1950
1960
1970
1980
1990
2000
2010
geboortejaar
meisjes
jongens
2
3
jongens 1 naam
jongens 2 namen
jongens 3 namen
jongens 4 namen
meisjes 1 naam
meisjes 2 namen
meisjes 3 namen
meisjes 4 namen

populaire complete mannennamen in Limburg

	1970/80	1960/70	1880/90
1	Jeroen	Johannes Maria	Johannes Hubertus
2	Patrick	Johannes	Joannes Hubertus
3	Dennis	Robert	Johannes
4	Marco	Johannes Hubertus Maria	Willem
5	Bart	Peter	Jan Hubert
6	Marcel	Johannes Hubertus	Jacobus
7	Maurice	Johannes Gerardus Maria	Peter Hubertus
8	Mark	Ronald	Jacobus Hubertus
9	Roel	René	Wilhelmus Hubertus
10	Danny	Johannes Gerardus	Wilhelmus

populaire complete vrouwennamen in Limburg

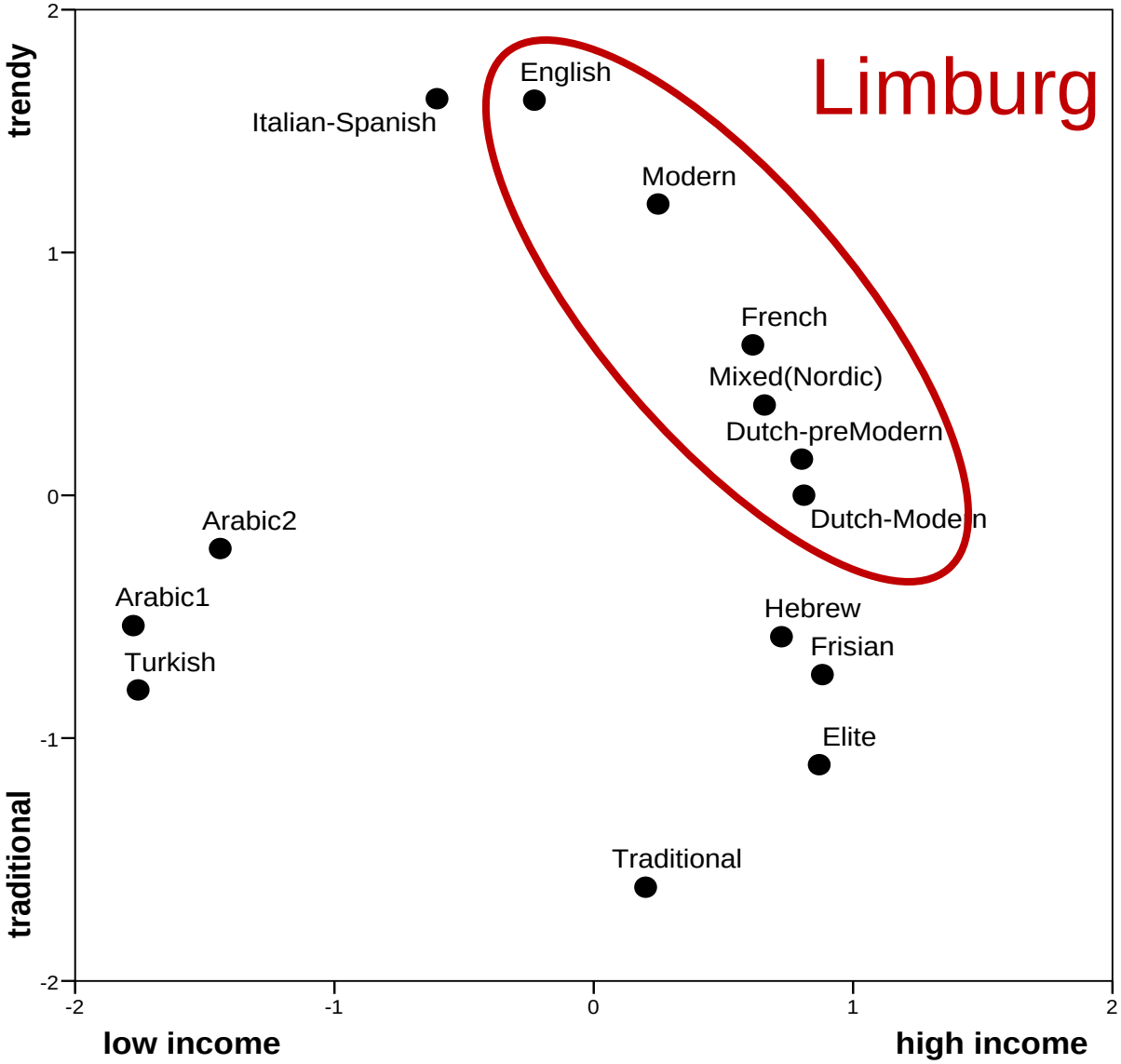
	1970/80	1960/70	1880/90
1	Kim	Maria Johanna	Anna Maria
2	Sandra	Anna Maria	Maria Elisabeth
3	Wendy	Elisabeth Johanna Maria	Maria Catharina
4	Esther	Maria Josephina	Maria Hubertina
5	Monique	Maria Elisabeth	Maria
6	Bianca	Johanna Maria	Anna Catharina
7	Nicole	Maria Wilhelmina	Maria Gertrudis
8	Saskia	Elisabeth Maria	Maria Helena
9	Joyce	Maria Hubertina	Elisabeth
10	Cindy	Maria Johanna Gerarda	Maria Josephina

sociale achtergronden naamgeving

twee onafhankelijke factoren

- opleiding
  - laag/hoog
- levenshouding
  - trendy/traditioneel

naamgroepen en indicatoren

tot besluit

- voornamen vertellen fascinerend veel over
  - onze cultuur
  - maatschappelijke ontwikkelingen
  - onszelf (en onze ouders)